

ธาตุกถา ท่องจำฉบับย่อ

พร้อมองค์ธรรม

ชั้นมัธยมเอก

พระอาจารย์บัณฑิต ญาณธีโร

ปรมัตถธรรม 4 สังคหิต,อสังคหิต

ปรมัตถธรรม	สังคหิต			อสังคหิต		
	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
จิต 89	1	1	7	4	11	11
	วิญญูญาณ	มนายตนะ	วิญญูญาณธาตุ	รูป,เว,สัณ,สัง	โอ.10,ธัม.1	โอ.10,ธัม.1
เจตสิก 52	3	1	1	2	11	17
	เว,สัณ,สัง	ธัมมายตนะ	ธัมมธาตุ	รูป,วิญ	โอ.10,มณา.1	โอ.10,วิญ.7
โอฬาริกรูป12	1	10	10	4	2	8
	รูป	โอฬาริกายตนะ	โอฬาริกธาตุ	นามชั้น 4	มณา.1,ธัม.1	วิญ.7,ธัม.1
สุขุมรูป 16	1	1	1	4	11	17
	รูป	ธัมมายตนะ	ธัมมธาตุ	นามชั้น 4	โอ.10,มณา.1	โอ.10,วิญ.7
นิพพาน	น เกหิจิ	1	1	5	11	17
	อสงขตฺ ขนฺธโต	ธัมมายตนะ	ธัมมธาตุ	รูป,เว,สัณ,สัง,วิญ	โอ.10,มณา.1	โอ.10,วิญ.7
รวม	*5	12	18	-	-	-

นิพพาน* เป็น ชั้นวิมุตติ (พ้นจากความเป็นชั้น) สงเคราะห์โดยความเป็นชั้น ไม่ได้

นิทเทสบทใดที่มีองค์ธรรมเป็น นิพพาน อย่างเดียว เมื่อต้องนับสงเคราะห์ (สังคหิต) โดยความเป็นชั้นให้ใช้คำวิเศษชื่อว่า น เกหิจิ ขนฺธเทหิ

หากองค์ธรรมของนิทเทสบทใดมี จิต เจตสิก รูป นิพพาน แสดงปะปนรวมกันอยู่ ให้ใช้คำว่า อสงขตฺ ขนฺธโต ฐเปตวา

ปรมาัตถธรรม 4 สังคหิต,อสังคหิต นัย 1

นิทเทส		ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	นิทเทส		ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
จิต 89	สง	1	1	7	สุขุมรูป 16	สง	1	1	1
		วิญญาน	มนายตนะ	วิญญานธาตุ			รูป	ฉัมมายตนะ	ฉัมมธาตุ
	อสง	4	11	11		อสง	4	11	17
		รูป,เว,สัจ,สัง	โอ.10,ฉัม.1	โอ.10,ฉัม.1			นามชั้น 4	โอ.10,มนา.1	โอ.10,วิญ.7
		5	12	18			5	12	18

เจตสิก 52	สง	3	1	1	นิพพาน	สง	X	1	1
		เว,สัจ,สัง	ฉัมมายตนะ	ฉัมมธาตุ			น เกหิจิ	ฉัมมายตนะ	ฉัมมธาตุ
	อสง	2	11	17		อสง	5	11	17
		รูป,วิญ	โอ.10,มนา.1	โอ.10,วิญ.7			รูป,เว,สัจ,สัง,วิญ	โอ.10,มนา.1	โอ.10,วิญ.7
		5	12	18			5	12	18

โอฬาริกรูป12	สง	1	10	10
		รูป	โอ.10	โอ.10
	อสง	4	2	8
		นามชั้น 4	มนา.1,ฉัม.1	วิญ.7,ฉัม.1
		5	12	18

นัย 2 สงคหิตเตนอสงคหิตปทนิทเทส (42 บท)

นิทเทสที่เป็นรูปแสดง 35 บท

ปรมัตถธรรม	สงคหิตเตน (นับสงเคราะห์โดย)			อสงคหิต		
	ข. √	อ. X	ธ. X	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
อ.ธ.ของนิทเทส						
โอฬาริกรูป 12	1	10	10	4	2	8
	รูป	โอฬาริกายตนะ	โอฬาริกธาตุ	นามชั้น 4	มนา.1,ธัม.1	วิญ.7,ธัม.1
สุขุมรูป 16	1	1	1	4	11	17
	รูป	ธัมมายตนะ	ธัมมธาตุ	นามชั้น 4	โอ.10,ธัม.1	โอ.10,วิญ.7

นิทเทสที่เป็นจิตแสดง 7 บท

ปรมัตถธรรม	สงคหิตเตน (นับสงเคราะห์โดย)			อสงคหิต		
	ข. √	อ. √	ธ. X	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
อ.ธ.ของนิทเทส						
จิต 89	1	1	วิญญูญาณธาตุ 6	4	11	11
	วิญญูญาณ	มนายตนะ	ที่เหลือ	รูป,เว,สัท,สัง	โอ.10,ธัม.1	โอ.10,ธัม.1

นิพพาน* เป็น **ชั้นวิมุตติ** (พ้นจากความเป็นชั้น) สงเคราะห์โดยความเป็นชั้น **ไม่ได้**

นิทเทสบทใดที่มีองค์ธรรมเป็น **นิพพาน** อย่างเดียว เมื่อต้องนับสงเคราะห์(สังคหิต) โดยความเป็นชั้นให้ใช้คำวิเศษณ์ว่า **น เกหิจิ ขนฺเธหิ**

หากองค์ธรรมของนิทเทสบทใดมี **จิต เจตสิก รูป นิพพาน** แสดงปะปนรวมกันอยู่ ให้ใช้คำว่า **อสงขตฺ ขนฺธโต ฐฺเปตฺวา**

ปรมัตถธรรม สัมปยุตต/วิปยุตต นัย 6

นิตเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
จิต 89 1 1 7	เจตสิก 52 เว,สัญ,สัง50	3	-	-	รูป 28 นิพพาน	1 -	10 -	10 -
					ธ เกหิจิ ธ			
					เจ.52		ธ เกหิจิ ธ	
							สุ, นิพ	

นิตเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
เจตสิก 52 3 1 1	จิต 89	1 วิญ	1 มนา	7 วิญธาตุ	รูป 28 นิพพาน	1 -	10 -	10 -
							ธ เกหิจิ ธ	
							สุ, นิพ	

นิตเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
รูป 28 1 11 11	นัตถิ	-	-	-	นามชั้น 4 (จิต 89, เจ.52)	4	1	7
							ธ เกหิจิ ธ	
							เจ.52	

นิตเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นิพพาน * 1 1	นัตถิ	-	-	-	นามชั้น 4 (จิต 89, เจ.52)	4	1	7
							ธ เกหิจิ ธ	
							เจ.52	

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
เวทนา เจ. 1 1 1	จิต 89	3	1	7	รูป 28	1	10	10
	เจ.51(เว)	สัญญา,สัง,วิญญู	มณา	วิญญูธาตุ	นิพพาน	-	-	-
ธ เกหิจิ ธ								ธ เกหิจิ ธ
เจ.51(เว)								สุขุมรูป 16, นิพพาน

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
สุขชินทรีย์ 1 1 1	สุขกาย.1 สัพพ.6 (เว)	3	1	1	ทุ,โส,โท,อุ สหคตจิตตูปบาท	X	X	6
		สัญญา,สัง,วิญญู	มณา	กาย	รูป 28	1	10	10
ธ เกหิจิ ธ								ธ เกหิจิ ธ
สัพพ.6					รวม			1 10 16
								ธ เกหิจิ ธ
								เจ.45,สุ, นิพ

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
ทุกชินทรีย์ 1 1 1	ทุกกาย.1 สัพพ.6 (เว)	3	1	1	สุ,โส,โท,อุ สหคตจิตตูปบาท	X	X	6
		สัญญา,สัง,วิญญู	มณา	กาย	รูป 28	1	10	10
ธ เกหิจิ ธ								ธ เกหิจิ ธ
สัพพ.6					รวม			1 10 16
								ธ เกหิจิ ธ
								เจ.45,สุ, นิพ

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
โสมนัสสินทรีย์ 1 1 1	โสมนสหคต.62 เจ.46 (เว)	3	1	1	ท,สุ,โท,อุ สหคตจิตตูปบาท	X	X	6
		สัณ,สัง,วิญ	มนา	มโนวิญ.	รูป 28 นิพพาน	1 -	10 -	10 -
	ธ เกหิจิ ธ			รวม	1	10	16	
	เจ.46(เว)			ธ เกหิจิ ธ			โท.4,วิจิ.1,สุ, นิพ	

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
โทมนัสสินทรีย์ 1 1 1	โทส.2 เจ.21 (เว)	3	1	1	ท,สุ,โส,อุ สหคตจิตตูปบาท	X	X	6
		สัณ,สัง,วิญ	มนา	มโนวิญ.	รูป 28 นิพพาน	1 -	10 -	10 -
	ธ เกหิจิ ธ			รวม	1	10	16	
	เจ.21(เว)			ธ เกหิจิ ธ			เจ.30,สุ,นิพ	

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
อุเบกขินทรีย์ 1 1 1	อุเบกขาสหคต.55 เจ.46(เว)	3	1	6	ท,สุ,โส,โท สหคตจิตตูปบาท	X	X	กาย.1
		สัณ,สัง,วิญ	มนา	วิญ.6	รูป 28 นิพพาน	1 -	10 -	10 -
	ธ เกหิจิ ธ			รวม	1	10	11	
	เจ.46(เว)			ธ เกหิจิ ธ			โท.4,ปีติ1,สุ,นิพ	

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	
สัญญา เจ. 1 1 1	จิต 89	3	1	7	รูป 28	1	10	10	
	เวทนา	เว,สัง,วิญ	มนา	วิญธาตุ	นิพพาน	-	-	-	
	สังขาร 50		ธ เกหิจิ ธ				ธ เกหิจิ ธ		
			เจ.51(สัญญา)				สุขุมรูป 16, นิพพาน		

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	
สังขาร เจ.50 1 1 1	จิต 89	3	1	7	รูป 28	1	10	10	
	เวทนา	เว,สัง,วิญ	มนา	วิญธาตุ	นิพพาน	-	-	-	
	สัญญา		ธ เกหิจิ ธ				ธ เกหิจิ ธ		
			เวทนา,สัญญา เจ.				สุขุมรูป 16, นิพพาน		

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	
สังขาร เจ.1-49 1 1 1	จิต.เจ.ที่ประกอบ(เว้นตัวเอง)	3	1	1	จิตตูปบาทที่เหลือ	X	X	6	
		เว,สัง,วิญ	มนา	มโนวิญ	รูป 28	1	10	10	
	เจ.ที่ประกอบ (เว้นตัวเอง)	สัง	ธ เกหิจิ ธ			นิพพาน	-	-	-
		เจ.ที่ประกอบ (เว้นตัวเอง)	เจ.ที่ประกอบ (เว้นตัวเอง)				1	10	16
							ธ เกหิจิ ธ		
							สุขุมรูป 16, นิพพาน		

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้นร์	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้นร์	อายตนะ	ธาตุ
สังขาร เจ. ผัส,เจตนา,มน 1 1 1	จิต 89 เจ.51(เว้นตัวเอง)	3	1	7	รูป 28 นิพพาน	1	10	10
		เว,สัณ,วิญ	มนา	วิญธาตุ		-	-	-
		สัง	ธ เกหิจิ ธ				ธ เกหิจิ ธ	
		49	เจ.51(เว้นตัวเอง)				สุขุมรูป 16, นิพพาน	

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้นร์	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้นร์	อายตนะ	ธาตุ
อธิโมกข์ 1 1 1	จิต.78 เจ.50(-อธิ,วิจิ)	3	1	2 (มโน ธ. มโนวิญ)	ทวิปัญญา,วิจิ.สัม.จิตตูปบาท รูป 28	X	X	ปัญญา5 10
		เว,สัณ,วิญ	มนา		นิพพาน	1	10	10
		สัง	ธ เกหิจิ ธ			-	-	-
	เจ.48	เจ.50(2)				1	10	15
							ธ เกหิจิ ธ	
							วิจิ.1,สุ,นิพ	

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้นร์	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้นร์	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้นร์ 4 (เว้น เจ.) ปีติสท 2,สัปปิติ 1		-	-	-	รูป 28 นิพพาน	1	10	10
		สัง	ธ เกหิจิ ธ			-	-	-
	ปีติ เจ.	ปีติ เจ.			สุ,ท,โท,จตุ ฌ.,อุ จิตตูปบาท	X	X	6
					รวม	1	10	16
							ธ เกหิจิ ธ	
							โท.4,วิจิ.1,สุ,นิพ	

นิทเทส	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) สุขาย 1,สุขสท 2		1	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	สุขเวทนา	เวทนาเจ.			ทุ,โท,อุ สหคตจิตตูปบาท	X	X	5-(ก,ม.วิญ)
รวม						1	10	15
						ฐ เกหิจิ ฐ		
						โท.4,วิจิ.1,สุ,นิพ		

นิทเทส	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) ทุกขายเวทนาย		1	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	ทุกขเวทนา	เวทนาเจ.			สุ,โส,อุ สหคตจิตตูปบาท	X	X	5-(ก,ม.วิญ)
						1	10	15
						ฐ เกหิจิ ฐ		
						เจ.30,สุ,นิพ		

นิทเทส	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) อทุกขม,อุเปกสท2		1	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	อุเบกขาเวทนา	เวทนาเจ.			สุ,ท,โส,โท สหคตจิตตูปบาท	X	X	กาย 1
						1	10	11
						ฐ เกหิจิ ฐ		
						โท.4,ปีติ.1,สุ,นิพ		

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) 3 น		-	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	เหตุ 6	เหตุ 6			อเหตุกจิตตูปบาท	X	X	6
รวม						1	10	16
								ฐ เกหิจิ ฐ
								สุ, นิพ

-3 น คือ 1.นเหตุกสเหตุก 2.สเห เจว น จ เหตุ 3.เหตุสัม เจว น จ เหตุ

นิทเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) 10 โน		-	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	สังขารเจ.ที่ประกอบ	สังขารเจ.ที่ประกอบ			กุ,วิปาก,กิ จิตตูปบาท	X	X	6
รวม						1	10	16
								ฐ เกหิจิ ฐ
								เจ.ตามสมควร,สุ, นิพ

1.ปรามาสสัมปยุตต เกหิจิ วิป. มี เจ.31 สุ,นิพ

โน 9

- 1.อาสวสัมปยุตตโนอาสวปทนิทเทศ
- 2.โอฆสัมปยุตตโนโอฆ
- 3.โยคสัมปยุตตโนโยคา
- 4.สญโญชนสัมปยุตตโนสญโญชนา
- 5.นীরณสัมปยุตตโนนীরณ
- 6.กิเลสสัมปยุตตโนกิเลสา
- 7.สงกิลิฏฐโนกิเลสา

เกหิจิ วิป. มี โส.เจ.25 สุ,นิพ

8.คนถสัมปยุตตโนคนถา เกหิจิ วิป. วิจิ.1 โส.เจ.25 สุ,นิพ

9.อุปาทานสัมปยุตตโนอุปาทาน เกหิจิ วิป. โท.4 วิจิ.1 โส.เจ.25 สุ,นิพ

นิเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) อวิตกกถิการมตดา		-	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	วิการ เจ.	วิการ เจ.			ทวิ.,ตติ,จตุ,ปัณจ ฉ.จิตตูปบาท	X	X	6
รวม						1	10	16
							ฐ เกหิจิ ฐ	
							อกุ14,สุ,นิพ	

นิเทศ	สัมปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ	วิปยุตต	ชั้น	อายตนะ	ธาตุ
นามชั้น 4 (เว้น เจ.) สวิตกสวิการ		-	-	-	รูป 28	1	10	10
		สัง ฐ เกหิจิ ฐ			นิพพาน	-	-	-
	วิตก,วิการ เจ.	วิตก,วิการ เจ.			อวิตกกถิการจิตตูปบาท			
สวิตกก	วิตก เจ.	วิตก เจ.			อวิตตักกจิตตูปบาท	X	X	ทวิ5
สวิการ	วิการ เจ.	วิการ เจ.			อวิการจิตตูปบาท			
รวม						1	10	15
							ฐ เกหิจิ ฐ	
							สุ,นิพ	